
DET RÄCKER MED TVÅ BORGERLIGA PARTIER

GUNNAR FRÖROTH

Det behövs inte fyra borgerliga partier. Inte minst den tynande interna debatten i mittenpartierna visar att partistrukturen överlevt sig själv. Det borde räcka med ett liberal/konservativt parti och ett miljöinriktat, borgerligt landsbygdsparti.

På de borgerliga ledar- och debattsidorna har spaltmeter av insiktsfull krisanalys skrivits på senare tid. Sakta men säkert sprider sig ett medvetande om nationens illavarslande tillstånd, och snart kanske det når även riksdagen.

Inom de partier som regerade landet 1991-94 tycks det mesta av energin sedan valet ha gått till att analysera de egna misslyckandena och den regeringsmakt som gick förlorad. Kds och folkpartiet har till exempel bestämt sig för att bli stora partier istället för att som nu vara små. Vad centern tänker är oklart. Klart är att mittenpolitik är en krisbranch och krisen är av strukturell, inte konjunkturrell karaktär. De kommande åren kommer att bli blodiga med tre expansionshungriga hövdingar i ett krympande mittens rike.

Åtskilliga skribenter har pekat på hur mittens kris är en följd av att de två

blocken närmat sig varandra efter 1989. Socialdemokratin accepterade marknaden och borgerligheten (framförallt moderaterna) makade sig mot mitten för att nå regeringsmakten. Med högkonjunktorens fall försvann också en stor del av den nyliberala entusiasmen i opinionen.

Marknaden gör revolution

Till stor del har också krisen minskat skillnaderna mellan vänster- och högerkrafterna. Alla politiker är bakbundna av statsskulden och de variabler som styr varthän vårt välstånd tar vägen: inflationen, räntorna och kronkursen. På 90-talet är det marknaderna och inte folket som gör revolution när politiken går över styr.

Trots detta finns en klar skillnad mellan blocken kvar, framförallt i väljarnas medvetande. Oavsett sakpolitiken så upplevs socialdemokratiska besparingar och skattehöjningar som mindre orättvisa. I det svenska politiska klimatet har sådär 50 procent av väljarkåren känslan

---

GUNNAR FRÖROTH är liberal idédebattör.

att när borgarna sparar så sker det godtyckligt och utan hänsyn till de svagaste. Detta förstärks av den borgerliga oförmågan att inse vikten av symbolpolitik som sänder signalen "rättvisa".

Grovt uttryckt så finns en känsla i väljarkåren att med borgarna vid rodet blir det lite mer individualism, lite lägre skatter och lite mer valfrihet. Röstar jag på socialdemokraterna däremot får jag mer jämlikhet, eller rättvisa som det kallas i svensk debatt.

Symbolisk gräns

Folkpartiets försök att bryta den traditionella blockindelningen i denna valrörelse innebar i praktiken att de sade: vi kan tänka oss att hoppa över till vänsterblocket. Partiledningen gissade att väljarna skulle se till de sakfrågor och uppgifter som förenar och räknade inte med att den symboliska gränsen mellan vänster och höger skulle kunna väga tyngre. Partiets allmänborgerliga väljare såg det som ett svek mot de liberala idealen, och de förlorade ett par procent allmänborgerliga väljare, utan att vinna över några socialdemokrater. Totalhavererad strategi med andra ord.

Inspirerande ledarskap

För mittenpartierna handlar det fortfarande om att göra ett grundläggande val: är vi borgerliga eller är vi vänster?

För små partier i mitten skulle en ledstjärna i detta kniviga val vara att först ställa frågan: vilka är de viktigaste uppgifterna de närmaste tio åren? Först och främst handlar det troligen om att genom inspirerande ledarskap lyfta de svenska

själarna. Enbart riksdagsbeslut kan aldrig lösa våra problem, det kan bara inspirerade människor. Rent sakpolitiskt kanske tre områden skulle utkristalliseras:

- Få ordning på statsfinanserna, åstadkomma en balanserad budget och börja krympa statsskulden samt vid nedskärningar sträva efter största möjliga rättvisa.
- Skapa förutsättningar för näringslivet att växa så att nya jobb skapas.
- Driva Sveriges intressen i EU. Det kan handla om allt ifrån Östersjömiljön till en liberalare handel med omvärlden.

Osäker EU-linje

Vad gäller den första uppgiften har höger och vänster lite olika lösningar; det blir mer skattehöjningar med de senare och mer besparingar med de förra. Nästa fråga är beroende av den första. Inom borgerligheten finns en samsyn om att höjda skatter på arbetsinkomster och arbetskraft inte är det bästa sättet att få fram nya jobb på. Sammantaget tippas det alltså över mot borgerligt samarbete. EU-frågan är lite knepigare, mest beroende på att vi inte riktigt vet vad de två stora partierna vill driva i EU.

Hårdhänt partirationalisering

Sakpolitiken talar för att ett borgerligt samarbete är att föredra för Sverige. Läger vi därtill frågan om hur borgerligheten skall vinna trovärdighet i regeringsfrågan så talar allt för att en hårdhänt rationalisering vore bra. Det behövs inte fyra partier. Två skulle räcka: ett stort liberal/konservativt parti och ett borgerligt landsbygdsparti med trovärdig miljöprofil. Färre partier men med högre i tak.

Tyvärr kommer denna rationalisering aldrig att genomföras. Mittenpartiernas självbevarelsedrift är alldeles för stark.

Trots att det sakpolitiska behovet av tre mittenpartier minskat så är organisationernas självgodhet oförminskad. Även om det kanske vore bättre med bara två borgerliga partier med högt i tak, så kommer ingen sammanslagning att ske. Även om trovärdigheten i ett regeringsalternativ, och därmed möjligheten att nå makten, skulle öka dramatiskt om det interna skyttegravskriget inom borgerligheten försvann, så kommer partierna fortleva och fortsätta att söka profilgivande konflikter.

Fruktbart samarbete

Vi kan dra två slutsatser av regeringsåren 1991-94; dels att det finns goda förutsättningar för ett fruktbart samarbete så länge valåret känns avlägset, och dels att bor-

gerlighetens främsta dilemma är partisplittringen. Det senare fenomenet visar sig alltid när det drar ihop sig till valkampen.

Min krassa analys är att a) det finns en borgerlig uppgift men b) samverkan/samgående kommer alltid att motverkas av organisationsbevarande krafter, framförallt inom mittenpartierna.

Fortsatt breddning

Det bästa moderaterna kan göra i detta läge är att fortsätta på den inslagna vägen. Det samarbetsklimat som skapades under de borgerliga regeringsåren måste ömt vårdas vidare. Samtidigt bör moderaterna fortsätta att bredda sig, släppa in fler debattörer i det egna huset och sträva efter att bli Det Breda Borgerliga Partiet. Det har varit en framgångsväg hittills, både för partiet och borgerligheten.